

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU
DYDDIAD Y CYFARFOD	10fed o HYDREF, 2017
TEITL	INCWM Y GWASANAETH DIFA PLA
AWDUR	DAFYDD WILLIAMS, PENNAETH ADRAN AMGYLCHEDD
AELOD CABINET	Y CYNGHORYDD DAFYDD MEURIG
PWRPAS	Diweddarau'r Aelodau ar y cynnydd yn yr ymdrech i gynhyrchu mwy o incwm dros y flwyddyn ddiwethaf

1. CEFNDIR

- 1.1 Fel rhan o raglen arbedion effeithlonrwydd yr Adran Rheoleiddio ar gyfer 2015-18 cyflwynwyd cynnig i geisio canfod arbedion drwy ddiddymu Gwasanaeth Difa Pla'r Cyngor.
- 1.2 Er mwyn deall yr oblygiadau yn llawn cyflwynwyd adroddiad i sylw'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ar Ionawr 12fed 2016. Barn y Pwyllgor oedd bod hwn yn wasanaeth pwysig iawn i'r cyhoedd gan nodi'r prif gasgliadau isod:
- Gwasanaeth pwysig ac angenrheidiol i'r cyhoedd - pe na fyddai ar gael gan y Cyngor byddai risg i gwmnïau preifat allu rheoli'r farchnad yn llwyr gan godi eu prisiau ac arwain at gostau uwch i'r cyhoedd
  - Mae'n wasanaeth dibynadwy a safonol ac mae gan y cyhoedd ffydd yng ngallu'r Cyngor i ddelio a materion fel hyn, yn aml mewn sefyllfaoedd sy'n achosi pryder a phoen meddwl i'r rhai sy'n goddef y pla ar y pryd.
  - Croesawu'r bwriad i farchnata'r gwasanaeth ac edrych ar y strwythur ffioedd presennol
  - Rhaid ystyried oblygiadau iechyd a diogelwch i'r cyhoedd petai'r gwasanaeth yn cael ei ddiddymu - nid ystyriaethau ariannol yn unig.
  - Mae nifer o wasanaethau mewnol y Cyngor (e.e. cartrefi henoed ac ysgolion) yn ddibynnol ar y gwasanaeth Difa Pla - pe bai'n cael ei ddiddymu byddai cynnydd sylweddol mewn costau i'r gwasanaethau hynny a fyddai'n lleihau effaith unrhyw arbediad ariannol i'r Cyngor
- 1.3 Prif allbwn y craffu oedd cais i edrych ar opsiynau i wneud y gwasanaeth yn hunan gynhaliol yn gyllidol, yn hytrach na'i ddiddymu.
- 1.4 Yn dilyn hynny, cyflwynwyd adroddiad pellach i'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol ar Fehefin 16eg y llynedd yn amlinellu cynllun dwy flynedd fyddai'n ceisio creu £40,000 o incwm blynyddol ychwanegol. Derbyniwyd yr argymhellion ac yn sgil hynny penderfynodd y Cabinet i gynyddu targed incwm y Gwasanaeth yn hytrach na'i ddiddymu.
- 1.5 Pwrpas yr adroddiad hwn yw diweddarau'r Aelodau ar y cynnydd hanner ffordd drwy'r cynllun cynyddu incwm.

2. **ESBONIAD O NATUR Y GWASANAETH RHEOLAETH A DIFA PLA**

- 2.1 Mae gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd yn cyflogi 4 swyddog llawn amser i weithredu fel Swyddogion Difa Pla/Wardeniaid Anifeiliaid. Mae'r swyddogion yn treillio 70% o'u hamser yn darparu gwasanaeth Rheoli a Difa Pla, 20% o'u hamser yn darparu gwasanaeth statudol Rheoli Cŵn ac 10% o'u hamser ar gydweithio gyda'r Swyddogion Iechyd Amgylchedd ar faterion statudol o wahardd niwsans sŵn a gwarchod iechyd cyhoeddus.
- 2.2 Mae'r uned yn cynnig gwasanaeth rheoli pla drwy gytundeb i gleientiaid allanol a mewnol, yn ogystal ag oddeutu 2,000 o alwadau blynyddol am wasanaeth ymatebol i ddifa pla megis llygod mawr a bach, cocrotsys, chwilod gwely, chwain, wiwerod llwyd, gwenyn meirch, gwenyn, morgrug, pryfetach ayb. Fel arfer mae dros 80% o alwadau gwasanaeth yn dod gan unigolion sydd angen cymorth yn eu cartrefi. Mae llawer o ganmol gan gwsmeriaid am y gwasanaeth hwn.

3. **OPSIYNAU I WNEUD Y GWASANAETH YN HUNAN GYNHALIOL YN GYLLIDOL**

- 3.1 Yn dilyn gwaith manwl i ystyried pa opsiynau oedd yn agored i'r Cyngor, casglwyd y byddem yn ceisio cau'r bwch drwy gyfuniad o'r canlynol:
- 3.2 **Adolygu ffioedd contractau mewnol** - Oni bai am gynyddu i gwrdd â chwyddiant, nid oedd ffioedd ar gyfer cytundebau difa pla blynyddol gyda chleientiaid mewnol y Cyngor wedi cael eu hadolygu ers blynyddoedd lawer. O ganlyniad roedd nifer ohonynt yn sylweddol is na'r hyn fyddai'n cael ei gynnig gan y farchnad breifat. Golyga hyn fod y lefel incwm yn isel a bod modd gwireddu cynnydd rhesymol fel cyfraniad tuag at geisio cynyddu incwm.
- 3.3 **Adolygu ffioedd contractau allanol a'r ffioedd gwasanaeth ymatebol** - Fel yn achos y contractau mewnol, nid oedd ffioedd ar gyfer cytundebau difa pla blynyddol gyda chleientiaid allanol wedi cael eu hadolygu ers 2011/12. Cydnabuwyd fod rhaid ceisio taro cydbwysedd rhwng cynyddu'r ffioedd i lefel oedd yn adlewyrchiad teg o'r gwasanaeth a dderbynnir, gyda'r angen i fod yn effro i'r risg y gallai codi ffioedd yn rhy uchel arwain at gwsmeriaid yn chwilio am wasanaeth gan eraill.
- 3.4 **Denu gwaith newydd drwy farchnata** - O edrych ar gapasiti staffio'r Uned, roeddem yn ffyddiog y gellid cyflawni mwy o waith. Roeddem yn gwybod hefyd nad oeddem wedi marchnata'r gwasanaeth Difa Pla o gwbl ac er hynny mae'r cyhoedd yn cysylltu'n ddyddiol i ofyn am wasanaeth ac felly roedd yn deg tybio y gallem ddenu cwsmeriaid newydd pe baem yn marchnata'r hyn y gallwn ei gynnig.
- 3.5 Fel gyda phob Uned Gwasanaeth arall o fewn yr Adran, roeddem hefyd yn effro i'r ffaith nad oedd gwaith manwl wedi ei wneud i herio'r costau darparu gwasanaeth fel ag yr oedd. Roedd yr Uned Difa Pla newydd drosglwyddo i ofalaeth y Gwasanaeth Eiddo ar y pryd ac felly roedd cyfle naturiol i edrych ar bob agwedd o'r ffordd yr oeddem yn darparu'r gwasanaeth.

4 Y SEFYLLFA AR ÔL BLWYDDYN

- 4.1 Erbyn Medi 2016 roeddem wedi gallu cyflwyno'r ffioedd newydd ar gyfer bob agwedd o'r gwaith. Nid yw'r newid mewn ffioedd wedi arwain at unrhyw ymateb negyddol gan ein cwsmeriaid ac mae ymdeimlad bod ein ffioedd yn parhau i gynnig gwerth am arian ac yn gystadleuol wrth gymharu gyda'r sector breifat.
- 4.2 Rydym hefyd wedi cychwyn ar ymgyrch farchnata gan dderbyn cymorth gan yr Uned Gyfathrebu. Mae hysbysebion wedi ymddangos yn y wasg a Newyddion Gwynedd. Rydym wedi cynhyrchu taflen farchnata sydd yn cael ei rhannu i fusnesau lleol ac sydd bellach i'w gweld ar gownteri masnachwyr amaethyddol a deunyddiau adeiladu. Rydym hefyd wedi gallu gwneud defnydd eang o gyfryngau cymdeithasol ac mae ein hysbysebion yn parhau i ymddangos yn gyson ar Twitter a Facebook.
- 4.3 Yn cyd-redeg gyda'r gwaith o gynyddu incwm, rydym hefyd wedi gallu edrych ar ein trefniadau gweithio, ac yn benodol y costau ynghlwm iddynt. Rydym wedi newid y ffordd yr ydym yn defnyddio meddalwedd ac wedi gallu cwtsogi nifer o'n costau hanesyddol. Mae'r arbedion hyn o £7,500 wedi gallu cyfrannu at wneud yr uned yn fwy hunan gynhaliol yn gyllidol ac wedi lleihau ychydig ar y pwysau i fod yn llwyr ddibynnol ar gynyddu incwm.
- 4.4 Nid ydym wedi gweld effaith y newidiadau hyn dros flwyddyn ariannol lawn hyd yma. Fodd bynnag, gwyddom fod y newidiadau am gyfnod o ychydig dros hanner blwyddyn ariannol 2016/17 wedi arwain at gynydd incwm oddeutu £10,000.
- 4.5 Gallwn weld hefyd fod yr incwm o 5 mis cyntaf eleni'r un mor gadarnhaol a hyd yma rydym ar darged i gyrraedd y targed incwm yn gyflawn.
- 4.6 Mae posibilrwydd felly y byddwn wedi cyrraedd y nod o £40,000 erbyn diwedd y flwyddyn ariannol hon, er ein bod wedi datgan yn wreiddiol y byddai angen 2 flynedd i wireddu popeth yn gyflawn.
- 4.7 Rhaid cydnabod fod y gwaith i leihau costau wedi cyfrannu at ein gallu i wireddu hyn ac nid yw'r cyfan wedi ei wireddu o gynyddu incwm yn unig.
- 4.8 Rhaid bod yn effro hefyd i'r ffaith y gall y galw am ein gwasanaeth newid dros amser. Bydd y galw yn ddibynnol ar nifer o ffactorau tu hwnt i'n rheolaeth ac felly mae gennym gynlluniau wrth gefn allasai gynyddu ein hincwm pe bai'r llif gwaith yn annigonol i'n galluogi i gynhyrchu'r incwm angenrheidiol e.e. dargyfeirio adnoddau staff tuag at fân waith cynnal a chadw gan arbed talu eraill.

5. ARGYMHELLION

- 5.1 Gwahoddir y Pwyllgor Craffu i ystyried cynnwys yr adroddiad.